

at den passer for ham og kan udville ham. Kunde man derfor opnå en saadan Omordning af Skolevesenet, at det blev muligt med større Kraft og Omhu at sørge for den yngste Klasses Udvikling, saa vilde Børnet komme saaledes forberedt over i den ældste Klasse, at Undervisningen der vilde blive ganske anderledes fylgig og nærende end den er nu, da den stadig hæmmes ved Mangelen paa tidligere Udvikling. Ved en saadan Ordning vilde Læreren jo imidlertid i Winterhalvaaret have alle Børnene samlede paa een Gang, og det vilde være flere end han kunde passe. Her vil der altsaa være et Punkt, hvor man, hvis man overhovedet vil gaa den Vej, maatte bringe et Offer i Stifvelse af forøgede Udgifter, idet man vilde blive nødt til at skaffe Læreren en Medhjælp; men her tror jeg, at man kunde gaa den Vej, at benytte Kræfter, som man ikke hidtil har benyttet, og hvorved man tillige maasse vilde aabne Vej for en større Frihed end den, der nu er tilstede. Det var jo nemlig muligt at benytte Kvinder, som efter den Erfaring, der allerede nu foreligger, og som er i god Overensstemmelse med Kvindens Natur, netop ere særdeles stiftede til at udøve den Pædagogik, som et æret Medlem for omtalte Modsetning til den Pædagogik, han troede hylledes af Skolemænd, men som virkelig er den første Regel i al Pædagogik, nemlig Kjerlighedens Pædagogik. De Omkostningerne ved den hele Foranstaltning vilde derved kunne forringes, og det vilde kunne overlades til Kommunalbestyrelserne og Sogneraadene under det almindelige Tilsyn med, at Bemyndigelsen ikke misbrugtes, at ordne Sagen paa forskjellig Maade efter de lokale Forhold. Jeg tænker mig ogsaa, at man til denne Gjærning kunde benytte saadanne unge Mennesker, der ville forberede sig til at blive Skolelærere, og kunde man dertil føie den lille Forandring i de nuværende Examenbestemmelser, at Ingen maatte underkaste sig Læveregimen før med det 21de—22de Aar, saa vilde de unge Mennesker, der jo i Regelen bruge tre Aar til Examenlæsning, faae Leilighed til i de umiddelbart forud for 18 Aars Alderen gaaende Aar at uddanne sig under en ældre Lærers praktiske Veiledning, og altsaa ogsaa faae Leilighed til at erfare, om deres Evner og deres Lyft gaa i Retning af Lærergjærningen, hvortil endnu kommer, at en saadan praktisk Uddannelse vilde gjøre dem særlig stiftede til at modtage den theoretiske Undervisning paa de Uddannelsessteder, hvortil de derefter maatte søge hen. Jeg tror, at man ad den Vej vilde

kunne udrette særdeles Meget for Skolen, og give den en rigere, fylgigere og sundere Udvikling end den, der nu finder Sted. Naar man nu klager over Død eller Mangel paa Liv i den offentlige Skole, saa er denne Klage vel for mange Steders Vedkommende uberettiget, men den er ogsaa paa mange Steder velberettiget. Det gaar jo i det Hele her som overalt med menneskelige Indretninger, at der er Brøst og Mangel tilstede, saa vil man netop ad den Vej, jeg har antydet, med Lethed eller dog med større Lethed end ellers kunne skaffe Liv, idet man her har frit Valg mellem Lærerkrefterne og lettere kan stille sig ved de mindre gode. Forsaavidt det høie Thing maatte lade denne Sag gaa til 2den Behandling, hvad jeg dog haaber maa ske, vil jeg dog bede det eventuelle Udvalg om at tage dette Spørgsmaal under

Endelig komme vi til det tredje Punkt, som er det af den høitærede Minister stillede Forslag om Fortættelses-skoler. Heller ikke dette Forslag har mødt nogen velvillig Modtagelse; skjøndt disse Skoler dog, hvile paa Friheden (Modsigelse af Th. Nielsen); jo, der er en vis Tvang for Kommunen til at afholde Omkostningerne ved dem, men Benyttelsen af dem er jo dog fuldstændig fri. Naar ærede Medlemmer have talt imod disse Skoler, saa tror jeg ikke, at de have set paa Sagen med Kjøbenhavnske Brillen, det skal man vist ikke kunne besynde dem for, og heller ikke med Brillen, hentede fra Kjøbstadsforhold, men man har med nogen Ensidighed set hen til Forholdene paa Landet. Jeg tror nu ganske vist, at Forholdene her ere meget forskellige, og at hvad der kan gaa paa eet Sted, ikke kan gaa paa et andet Sted, og at hvad Tidens Trang har gjort nødvendig paa eet Sted, har den endnu ikke bragt følelig tilveie paa et andet Sted. Jeg skal henvise til, at man paa forskjellig Maade har søgt i flere Kjøbstæder at bringe Fortættelses-skoler tilveie ad Frivillighedens Vej. Man finder saaledes Søndergaardsskoler, Legneskoler og mangfoldige saadanne Indretninger rundt omkring i de forskellige Kjøbstæder, og det er ganske vist et Fremstridt, men disse Skoler ere kun beregnede paa en ringe Del af Samfundet, navnlig paa Haandværkslærlinge, medens de ikke passer for de øvrige unge Mennesker, der udgaa fra de offentlige Skoler. Det er dernæst ubelukkende Jagtskoler, beregnede paa den særegne Livsstilling, hvori de Vedkommende skulle indtræde, og saadanne Fortættelses-skoler indeholde en stor Fare, den nemlig, at det unge Menneske, der gaar ind i dem, forstener sig